

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXVIII/185/2016
Rady Gminy w Wydminy
z dnia 18 listopada 2016 r.*

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
DLA
GMINY WYDMINY
NA LATA 2017-2020**

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wydminy
na lata 2017-2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. INFORMACJE OGÓLNE	5
II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE WYDMINY	6
III. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	9
IV. ZASOBY GMINY WYDMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	11
V. KIERUNKI DZIAŁAŃ	18
VI. CELE PROGRAMU	20
VII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU	20
VIII. ADRESACI PROGRAMU	23
IX. REALIZACJA PROGRAMU	23
X. FINANSOWANIE PROGRAMU	24
XI. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	24
XII. ZAKOŃCZENIE	25
XIII. PODSTAWA PRAWNA	26
SPIS TABEL I WYKRESÓW	26

WSTĘP

Przemoc w rodzinie ma swój szczególny wymiar, ponieważ to rodzina powinna swym członkom gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, jego system norm i wartości. Tradycje, zwyczaje rodzinne mają wpływ nie tylko na model życia rodzinnego, ale przenoszą się na relacje i funkcjonowanie człowieka w innych płaszczyznach życia społecznego.

Zjawisko przemocy w rodzinie definiowane jest jako jednorazowe, albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Istotne jest przez to dążenie do wprowadzania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy adekwatnego do warunków zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Przemoc w rodzinie stanowi poważny problem społeczny, wobec którego oczekuje się tworzenia specjalistycznej sieci wsparcia, realizowanej przez profesjonalistów: pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, kuratorów, policjantów, lekarzy i innych w ramach zakrojonej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. placówek opiekuńczo – wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska, jednak działając osobno nie prowadzi to do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy wewnątrzrodzinnej. Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Literatura socjologiczna wprowadza wiele definicji rodziny. Wszystkie one faktycznie sprowadzają się do określenia rodziny, jako małej grupy społecznej, grupy niezastąpionej,

stanowiącej załóżek szerszej społeczności. Rodzina jest podstawowym elementem struktury społecznej. Rodzina jest niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm i wartości. Ważną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych funkcji. Relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Przemoc w rodzinie – zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażając te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszając ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą art. 2 ustawy o z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Powołując się na definicję prof. dr hab. Jerzego Melibrudy przemocą domową określa się „każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”

Rodzaje przemocy:

□ **Przemoc fizyczna** - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięścią, bicie

przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.

□ **Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

□ **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.

□ **Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

□ **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i ekonomicznych.

I. INFORMACJE OGÓLNE

W ostatnim okresie, coraz częściej ujawniane są przypadki przemocy. Prowadzone dotychczas działania informacyjne – ogólnopolskie i lokalne – spowodowały zmianę świadomości społecznej, w efekcie zaś większą gotowość ofiar przemocy do ujawniania takich spraw. Jednocześnie wzrasta profesjonalizm przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy. Należy jednak zaznaczyć, że pomimo większej świadomości społecznej, tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i w rodzinie. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe. Daje o sobie znać w postaci zaburzeń

emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Najbardziej jednak niepokojące jest to, że „... przemoc rodzi przemoc, tworząc swoistą spiralę przemocy, obejmującą coraz to nowe generacje pokoleń”.

Zjawisko przemocy w rodzinie definiowane jest przez art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Mówi on, że przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające dobra lub prawa osobiste członka rodziny lub innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE WYDMINY

W latach 2013-2015 zanotowano wzrost przypadków przemocy w rodzinie. Choć zjawisko istnieje, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”. Pociuszający jest jednak fakt, że pokrzywdzone osoby częściej zaczynają mówić o istniejącym problemie. Wszakże celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Na terenie Gminy Wydminy przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Wydminy została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane i statystyki. Oszacowanie zjawiska jest możliwe między innymi dzięki procedurze „Niebieskiej Karty”. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie od marca 2013 r. do 30 września 2016 r. otrzymał 82 „Niebieskie Karty” od poniższych podmiotów:

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wydminy
na lata 2017-2020

Tabela 1 Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Wydminy

	NIEBIESKIE KARTY 2013	NIEBIESKIE KARTY 2014	NIEBIESKIE KARTY 2015	NIEBIESKIE KARTY 2016 (do IX)
PRACOWNICY SOCJALNI	1	3	7	2
POLICJA	10	26	22	11
OŚWIATA	0	0	0	0
SŁUŻBA ZDROWIA	0	0	0	0
RAZEM:	11	29	29	13

Źródło: : rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach

Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2013 – 2016

	NK wszczęte	NK zakończone
2013	11	3
2014	29	17
2015	29	20
2016	13	31
RAZEM:	82	71

Źródło: : rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach

W ramach prowadzonych procedur Niebieska Karta od marca 2013r. do 30 września 2016r. odbyło się 876 spotkań grup roboczych, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego spotkali się 23 razy. Poniższa tabela i wykres przedstawia zestawienie danych w poszczególnych latach.

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2013 – 2016 (do 30. IX)

	Liczba spotkań roboczych	Liczba spotkań członków Zespołu Interdyscyplinarnego
2013	112	8
2014	250	7
2015	290	5
2016	224	4
RAZEM:	876	24

Źródło: opracowanie własne

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wydminy
na lata 2017-2020

W ramach współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach a Gminna Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Wydminach została udzielona dla mieszkańców Gminy Wydminy pomoc: prawna, terapeutyczna, psychologiczna, pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych, pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielenia schronienia, finansowanie okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, pokrywanie kosztów żywności lub bonów żywnościowych, zwrot kosztów dojazdu do specjalistów. W/w wsparcie m in. obrazuje poniższa tabela nr 4.

Lp.	Specjalista świadczący poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie np.	Miejsce realizacji poradnictwa		Częstotliwość dyżurów (np. 1 raz w tygodniu)		Godziny (od - do) lub czas trwania jednego dyżuru		Liczba osób, którym udzielono poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
		2014 r.		2014 r.		2014 r.		2014 r.	
1	pedagog		Szkoła		5		Od 8.00 do 13.00		20
2	prawnik		UG Wydminy		1		Od 10.00 do 11.00		Brak informacji
3	pracownik socjalny		GOPS Wydminy		5		Od 7.00 do 15.00		200
4	terapeuta		Punkt konsultacyjny		1		Od 11.00 do 19.00		139
5	Asystent rodziny		GOPS Wydminy		5		Od 7.00 do 15.00		30

Lp.	Specjalista świadczący poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie np.	Miejsce realizacji poradnictwa		Częstotliwość dyżurów (np. 1 raz w tygodniu)		Godziny (od - do) lub czas trwania jednego dyżuru		Liczba osób, którym udzielono poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
		2015 r.		2015 r.		2015 r.		2015 r.	
1	pedagog		Szkoła		5		Od 8.00 do 13.00		43
2	prawnik		UG Wydminy		1		Od 10.00 do 11.00		Brak informacji
3	pracownik socjalny		GOPS Wydminy		5		Od 7.00 do 15.00		290
4	terapeuta		Punkt konsultacyjny		1		Od 11.00 do 19.00		180
5	Asystent rodziny		GOPS Wydminy		5		Od 7.00 do 15.00		8

Źródło: opracowanie własne

III. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Założenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka,
- 2) za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy,
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy,
- 4) zapewnienie świadkom przemocy pomocy psychologicznej,
- 5) nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej,
- 6) zrozumienie reakcji ofiary,
- 7) podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy.

2. Program skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) dzieci i młodzieży,
- 2) osób dorosłych, współmałżonków, partnerów,
- 3) osób starszych,
- 4) społeczności lokalnej,
- 5) instytucji zajmujących się szeroko rozumianą pomocą rodzinie,
organizacji pozarządowych.

3. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej i ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

4. Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- 1) Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

5. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w gminie Wydminy.

Lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zespół instytucji działających w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, wraz z ich potencjałem kadrowym, kompetencyjnym, wiedzą i umiejętnościami, instrumentami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany.

6. Elementy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie wraz z potencjałem organizacyjnym;
- 2) zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin;
- 3) instrumenty pomocowe i sieć wsparcia;
- 4) zespół interdyscyplinarny o znaczeniu strategicznym i zadaniowym;
- 5) diagnoza zjawiska przemocy w środowisku lokalnym – skala problemu;
- 6) niniejszy Program.

7. Cele tworzenia i rozwijania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podniesienie skuteczności interwencji wobec problemu przemocy;

- 3) rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc;
- 4) integracja działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie;
- 5) rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy;
- 6) podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie.

IV. ZASOBY GMINY WYDMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zasoby instytucjonalne Gminy:

- 1) Podinspektor ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ;
- 2) Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wydminach;
- 3) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach;
- 4) Placówki oświatowe;
- 5) Placówka ochrony zdrowia;
- 6) Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne;
- 7) Sołtysi i rady sołeckie.

2. Mocne strony:

- 1) dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny;
- 2) znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami;
- 3) dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi;
- 4) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;

3. Słabe strony:

- 1) brak posterunku Policji;
- 2) brak specjalistów, ekspertów dot. przemocy w rodzinie;
- 3) brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą.

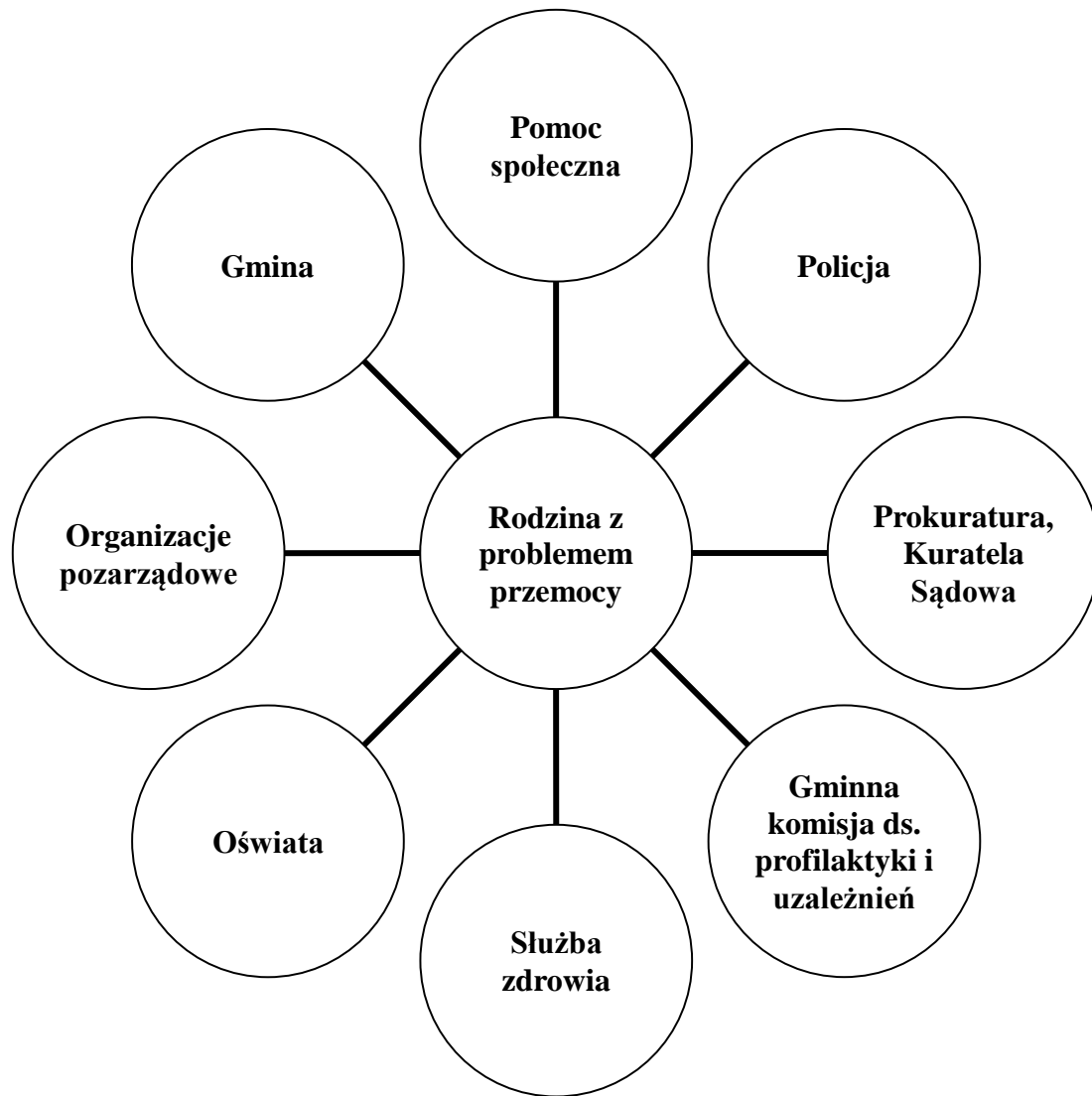
4. Zagrożenia:

- 1) słaba kondycja ekonomiczna rodzin;
- 2) negatywne wzorce zachowań społecznych;
- 3) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin;
- 4) problemy alkoholowe członków rodzin;
- 5) brak motywacji ekonomicznej dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.

5. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek świadczyć: gmina, policja, prokuratura, pomoc społeczna, służba zdrowia oraz organizacje pozarządowe.

Wykres 1. Jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problemem przemocy

5.1 Gmina

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa także na samorządach lokalnych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Możliwości działań na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowanych na terenie gmin:

1. Udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez tworzenie i prowadzenie:

1) punktów informacyjno-konsultacyjnych;

2) kierowanie do schronisk dla ofiar przemocy domowej;

- 3) kierowanie do ośrodków interwencji kryzysowej;
 - 4) udostępnienie telefonów zaufania;
 - 5) tworzenie programów środowiskowych.
2. Inicjowanie powstawania i wspieranie:
- 1) organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej;
 - 2) grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

5.2 Policja

1. Do podstawowych zadań policji należy m.in.:

- 1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- 2) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi;
- 3) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

2. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- 1) interwencja;
- 2) sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka);
- 3) zatrzymanie sprawcy przemocy domowej stwarzającego w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia;
- 4) wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- 5) zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- 6) podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- 7) udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego też interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił po między sprawcą, a ofiarą oraz umożliwienie ofiarom uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb. Ogromną rolę w walce z przemocą odgrywają dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących ofierze prawach, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. ośrodkach wsparcia, placówkach psychologiczno-pedagogicznych itp.

5.3 Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioszek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- 1) wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- 2) wyjaśnienia okoliczności czynu,
- 3) zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- 4) ujęcia sprawcy.

W uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci:

- 1) dozoru policyjnego,
- 2) tymczasowego aresztowania.

5.4 Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomocy społecznej udziela się w przypadku: ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Każda z tych sytuacji może sprzyjać

występowaniu przemocy lub z niej wynikać. Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien:

- 1) przeprowadzić wywiad środowiskowy, umożliwiającą diagnozę sytuacji,
- 2) przygotować plan pomocy,
- 3) udzielić pomocy poprzez wsparcie finansowe, prawne, psychologiczne, terapeutyczne,
- 4) w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, umieścić w ośrodku wsparcia oraz za zgodą osoby poszkodowanej zwrócić się do policji o pomoc,
- 5) wypełnić „Niebieską Kartę” .

5.5. Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ:

- bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego,
- zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- 1) rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- 2) umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- 3) poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- 4) wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach.
- 5) poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,

6) w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

7) w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania,

5.6 Oświata

Nauczyciel, wychowawca, pedagog, psycholog, lekarz, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest ofiarą bądź świadkiem przemocy ma obowiązek:

- 1) sporządzać jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń,
- 2) nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi,
- 3) organizacjami pozarządowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka,
- 4) współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie, w sytuacji stwierdzenia przemocy,
- 5) powiadamiać sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka,
- 6) wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy,
- 7) monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych,
- 8) udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupach roboczych.

5.7 Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe to są głównie stowarzyszenia, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, świetlice dla dzieci.

W ramach swojej działalności powinny oferować, m.in.:

- 1) pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- 2) pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków
- 3) pomoc socjalną
- 4) grupy wsparcia,
- 5) grupy samopomocowe,
- 6) pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- 7) udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- 8) udział w interwencjach,
- 9) pilotowanie przypadków,
- 10) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych.

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.
2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego: **Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego posługują się następującymi zasadami:**
 - 1) By pomagać ofiarom przemocy, poza umiejętnościami dawania wsparcia psychologicznego, trzeba znać zasady pomocy socjalnej i przepisy prawa.
 - 2) Nie spiesz się sam i nie pospieszaj. Długotrwała przemoc sprawia, że ludzie dźwigają się ostrożnie i powoli. Uszanuj ich tempo.
 - 3) Pamiętaj, że nie każda ofiara długotrwałej przemocy będzie gotowa działać z miejsca, w którym blisko jest sprawca tej przemocy. Oznacza to w wielu wypadkach konieczność zabezpieczenia innego miejsca pobytu dla ofiary.
 - 4) Nie naciskaj, lecz zapraszaj oraz informuj. Dawaj do zrozumienia, że nie grozi jej/jemu żaden cudzy pomysł instalowany na siłę w jej/jego życiu.
 - 5) Szanuj zasadę małych kroków. Szukaj małych, lecz realnych posunięć.

- 6) Uważaj, by nie ranić wtórnie. Nawet, gdy bardzo się niecierpliwisz, nie okazuj tego.
 - 7) Strzeż się przed wzmacnianiem myślenia akceptującego przemoc. Zawsze formułuj przekonania przeciwne przemocy. Podstawowa zasada brzmi: „**Nie ma żadnego usprawiedliwienia dla przemocy**”.
 - 8) Przed współdziałaniem z innymi służbami, przygotuj grunt. Nie wysyłaj człowieka do instytucji, lecz do drugiego człowieka.
 - 9) Pamiętaj, że raczej należy uczyć działania, niż wymagać działania.
 - 10) Zawsze dawaj nadzieję.
 - 11) Pamiętaj, że zaburzone zachowanie to często objaw – manifestacja trudności, cierpienia, która wynika z: opozycji wobec autorytetów, norm, wartości, redukcji lęku, frustracji, niemożności, manifestacji solidarności z rówieśnikami, ukazania sobie i innym osobom ważnych atrybutów własnej tożsamości, pozorne osiągnięcie wyższej pozycji, wyższego poziomu rozwoju.
3. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Wydminy.
 4. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
 5. Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
 6. Kształtowanie postaw społeczności lokalnej wolnych od przemocy:
 - 1) działania edukacyjne,
 - 2) działania profilaktyczne,
 - 3) działania informacyjne.
 7. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 8. Dostosowywanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań zespołu interdyscyplinarnego do projektowanych zmian w przepisach prawnych.

VI. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie;
2. Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy;
3. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy;
4. Zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno – edukacyjne.

VII. Harmonogram realizacji programu

Lp.	Działanie	Zadanie	Termin realizacji	Koszt i źródło finansowania	Realizator
1.	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie	Zbieranie i aktualizowanie informacji na temat rozmiarów i form przemocy	2017-2020 Raz w roku (I kwartał)	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, Policja, GKRPA, oświata, służba zdrowia
2.	Informowanie i edukowanie mieszkańców	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej	2017-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	tablice ogłoszeń, strona internetowa

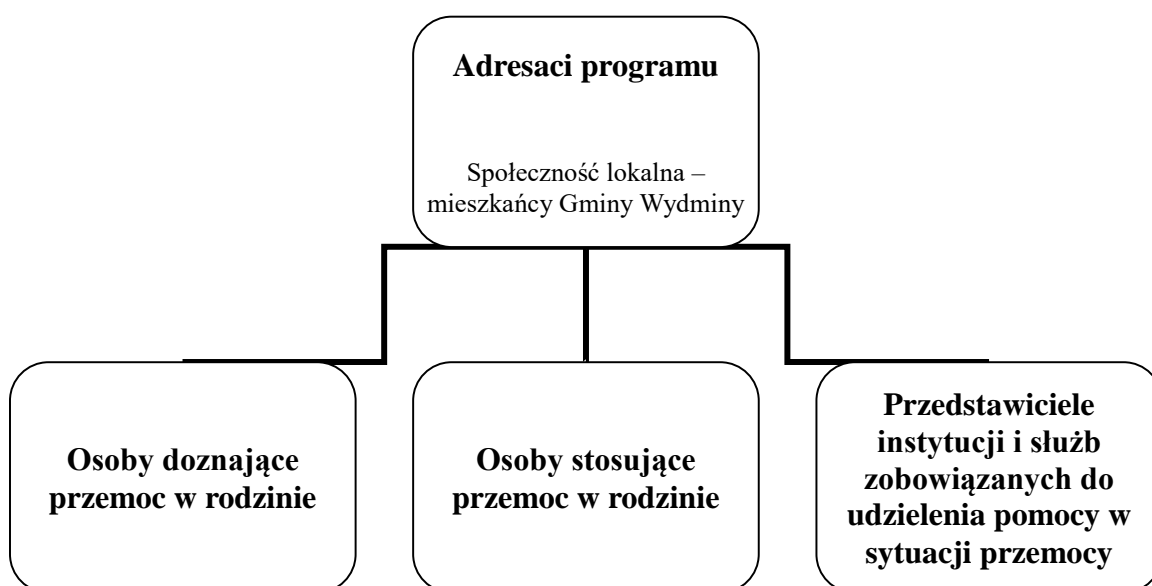
		Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów, informacji nt. instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy, spotkania-szkolenia dot. przeciwdziałania przemocy itp.)	2017-2020 Corocznie	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	GKRPA, GOPS
		Prowadzenie i rozpowszechnianie bazy danych placówek zajmujących się osobami doznającymi przemocy	2017-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	tablice ogłoszeń, strona internetowa
		Prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy w rodzinie w zakresie przysługujących im praw	2017-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, oświata, służba zdrowia, GKRPA, policja, organizacje pozarządowe
3.	Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych	Realizowanie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, dorosłych	2017-2020 Corocznie	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	oświata
4.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Szkolenie dla członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych	2017 - 2020	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	GKRPA, oświata, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, GOPS, Policja

5.	Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz członkom ich rodzin	Zapewnienie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży - świadkom lub ofiarom przemocy	2017-2020 Na bieżąco	Punkt wsparcia, pedagog szkolny, GOPS	GKRPA, oświata, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, GOPS, Policja
		Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”	2017-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, Policja, oświata, służba zdrowia, GKRPA, organizacje pozarządowe, Kuratela Sądowa
		Zapewnienie warunków do działania dla Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	2017-2020	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Wydminy - GOPS
		Udzielanie pomocy w formie pomocy terapeutycznej, prawnej, socjalnej i finansowej	2017-2020 Na bieżąco	W ramach środków zabezpieczonych w corocznym planie finansowym	GOPS, UG, GKRPA
6.	Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	Realizacja zadań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	2017-2020	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Wydminy - GOPS
		Rozwijanie współpracy podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy	2017-2020	Bez dodatkowych kosztów	Gminny Zespół Interdyscyplinarny
		Zawarcie porozumień pomiędzy instytucjami w sprawie realizacji wypracowanych procedur	2017-2020	Bez dodatkowych kosztów	Policja, GOPS, GKRPA, Kuratela Sądowa, Ośrodek Zdrowia, Zespół Placówek Oświatowych w Wydminach, Organizacje pozarządowe
		Tworzenie grup roboczych przez Zespół Interdyscyplinarny	2017-2020	Bez dodatkowych kosztów	Zespół Interdyscyplinarny w Wydminach

VIII. ADRESACI PROGRAMU

1. Osoby doznające przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze, niepełnosprawne)
2. Osoby stosujące przemoc w rodzinie
3. Przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy
4. Społeczność lokalna – mieszkańcy Gminy Wydminy

Wykres 2. Adresaci programu

IX. REALIZACJA PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wydminy realizowany jest od 2012 roku. Cele określone w Programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji diagnozy potrzeb w zakresie problematyki przemocy domowej. Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania oraz

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wydminy
na lata 2017-2020

ochrony ofiar przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami – jednostką pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzeniu systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stała się niezależna, wydolna i zaradna. Przy opracowaniu Programu dokonano wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu. Program realizowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy udziale Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wydminach.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wydminy na lata 2017-2020 są:

1. Środki własne gminy:

1) będące w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach a także Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Wydminach na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Dotacje celowe, środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

XI. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

1. Spodziewane efekty i ocena prowadzonych działań w ramach Programu:

1) zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej;

2) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy;

3) zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie;

4) spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie;

5) spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie;

6) zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę przeciwdziałania przemocy;

7) zwiększenie kompetencji służb, instytucji i organizacji społecznych pracujących w obszarze przemocy domowej oraz poprawa współpracy w tym zakresie.

2. Efektywność programu i jego ocena mierzona będzie poprzez prowadzenie statystyk, ich analizę ilościową i jakościową.

3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach przedstawia Radzie Gminy Wydminy sprawozdanie z realizacji Programu za rok poprzedni.

4. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie na podstawie sprawozdawczości podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

XII. ZAKOŃCZENIE

Trudno jest jednoznacznie sprawdzić, jak często i kto jest ofiarą przemocy. Ofiary nie chcą rozmawiać na ten temat. Często problem zostaje w czterech ścianach w „zacisku ogniska domowego”, które staje się piekłem. Od początku istnienia świata ludzie radzą sobie z bólem i zagrożeniami w różny sposób. Jedni przez atakowanie, inni przez działania mające na celu oddalenie się od źródła zagrożenia. Niestety, gdy oprawcą jest ukochana osoba, nie reagujemy w sposób naturalny. Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, powodować cierpienia. Niestety przemoc w rodzinie występuje od zawsze i nigdy całkowicie nie zniknie. Nie oznacza to jednak, że nie należy podejmować działań mających na celu zmniejszenie skali tego zjawiska, wręcz przeciwnie. Trzeba każdego dnia podejmować wysiłek ukierunkowany na zapobieganie temu zjawisku i udzielać wsparcia tym, którym nie udało się tych przykrych doświadczeń uniknąć. Opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Wydminy pozwoli na dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów. Jego celem jest pobudzenie do aktywności instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego Gminy Wydminy. Osiągnięcie zawartych w Programie celów umożliwi dobra współpraca jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

XIII. PODSTAWA PRAWNA

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz.487 ze zm).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 224 ze zm).

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Wydminy

Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2013 – 2016

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2013 - 2016

Tabela 4. Wsparcie specjalistyczne w latach 2014 - 2015

Wykres 1. Jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problemem przemocy

Wykres 2. Adresaci programu